

Minnesanteckningar PGF 5 december

Tema: Tillit, granskning och administrativa krav

Plats: Klara Konferens & Happy meetings, Klarabergsviadukten 90, Stockholm

Inledning

Ordförande Bojan Brstina, SIOS och vice ordförande Eva Stengård, Kulturdepartementet, hälsar välkomna till forumet. En presentationsrunda genomförs. Brstina introducerar temat för dagens PGF och resonerar kort kring vikten av förtroende mellan civilsamhället och staten.

Återkoppling

Representant från Hela människan återkopplade till sin styrelse och de lokala styrelserna.

Marie Ericsson, Socialdepartementet, har återkopplat till statssekreterare Petra Noreback. De har även återkopplats i Regeringskansliets interdepartementala arbetsgrupp, där samtliga departement deltar.

Politiskt sakkunnig hos arbetsmarknadsminister Niklas Wykman

Pär Holmbäck, som arbetat som politiskt sakkunnig hos Arbetsmarknadsminister Niklas Wykman sedan i mars, beskrev en besvärlig situation som med ökad och mer komplex kriminalitet. Skjutningarna och sprängningarna är det tydligaste exemplet men situationen, menar han, syns även när det kommer till bidragsfusk, korruption i kommunala verksamheter, penningtvätt och bedrägerier. Det är också tydligt i spelbranschen med exempelvis matchfixning, fusk och manipulation.

För att stävja kriminaliteten har regeringen bland annat tillsatt en interdepartemental arbetsgrupp tillsammans med Justitiedepartementet, där man tittar på hur man kan göra det svårare att hantera pengar.

Holmbäck pekade ut bankerna som viktiga aktörer i arbetet mot den ekonomiska brottsligheten och menade att alla kommer behöva vänja sig vid att banktjänster kommer innebära mer administration framöver.

Regeringen har lyft frågor om träffsäkerhet och proportionalitet i EU-förhandlingarna om penningtvätt, och i synnerhet i förhandlingarna om verklig huvudman och effekterna på den ideella sektorn. Tilläggsdirektivet till 2022 års penningtvättutredning tittar på detta.

Tillgången till bankkonto för både privatpersoner, företag och organisationer är en fråga som fått tilltagande uppmärksamhet. Bankernas krav ökar och därmed också administrationen. Holmbäck pekade på att de två regelverken som reglerar frågan, rätten till betalkonto och penningtvättsregelverket. Båda har goda syften men har tagits fram utan hänsyn till varandra, vilket gör att bankerna ofta måste tolka lagstiftningen.

Holmbäck öppnade upp för frågor och kommentarer. Svenska kyrkan påpekade att vissa delar ur det nya regelverket kommer påverka mycket i praktiken och leda till att organisationer har svårt att bedriva verksamhet.

Scouterna frågade om det förs någon dialog med bankerna om registret över verkliga huvudmän och om det är sannolikt att bankerna minskar antalet kontrollfunktioner när registret inrättas. Holmbäck menade att han inte kan svara för bankerna men att han själv också ser vinster med att samla kontrollen hos Bolagsverket.

SIOS frågade om det kommer finnas möjlighet att klaga på de nya reglerna och hur det kommer sig att regeringen hyser så stort förtroende för bankerna. Holmbäck svarade att Finansinspektionen har i uppdrag att ta fram förslag på hur kontrollen kan se ut.

Carl-Johan Friman, Socialdepartementet, frågade hur dialogen med civilsamhället ser ut. Holmbäck skickade vidare frågan till Viktor Halonen, departementssekreterare som menar att många sektorer drabbas och att regeringen för dialog med alla berörda.

Introduktion med planeringsgruppen

På grund av sjukdom är planeringsgruppens en begränsad skara. De närvarande var Maya Tannerud, Socialdepartementet; Zarah Melander, NSPH; Maija Löfgren, Sensus; Marie Ericsson, Socialdepartementet. Frånvarande var Peter Söderlund, X-CONS; Natassia Fry, Kompis Sverige; Lisa Olsson, Pingst – fria församlingar i samverkan; Karin Henrikz, Malmö mot diskriminering.

Planeringsgruppen har tagit fram fyra exempel på ökade administrativa krav.

Första exemplet handlar om verkliga huvudmän, andra om krav på att dela info om civilsamhällets medlemmar till myndigheter, tredje om betungande och felriktade granskningsprocesser och fjärde om svårigheter att uppfylla krav som en följd av bristande resurser.

2022 års penningtvättsutredning- Lovisa Hedberg

Utredningen utgörs av Helena Rosén Andersson som är särskild utredare, två utredningssekreterare, sakkunniga från Finansdepartementet och Justitiedepartementet och 14 experter: Länsstyrelsen, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Bolagsverket, Finansinspektionen, Svenska Bankföreningen, Sveriges Advokatsamfund, Revisorsinspektionen, Fastighetsmäklarinspektionen, Spelinspektionen, Riksidrottsförbundet och Forum.

Bakgrund är att förhandlingar pågår inom EU om ändringar av regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

- En ny EU-förordning (penningtvättsförordningen) som ersätter större delen av fjärde penningtvättsdirektivet.

- Ett nytt EU-direktiv (sjätte penningtvättsdirektivet) som ersätter de delar av fjärde penningtvättsdirektivet som inte överförs till förordningen.
- En ny EU-förordning (Amla-förordningen) som skapar en ny myndighet på EU-nivå (Amla).

Utredningens uppdrag är att lämna förslag till de författningsändringar som behövs för att anpassa svensk rätt till de ändringar i regelverket som blir resultatet av förhandlingarna.

Utredningen ska bland annat ta hänsyn till vilka verksamhetsutövare som bör omfattas och hur uppgifterna i registret över verkliga huvudmän kan bli mer korrekta, adekvata och aktuella.

Registret över verkliga huvudmän

Kravet på registrering av verkliga huvudmän syftar till att förhindra att juridiska personer utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Det gäller bland annat verksamhetsutövare.

Berör ungefär 260 000 ideella svenska föreningar. Sverige har drivit att man inte ska behöva registrera sig men har tyvärr inte lyckats få igenom detta.

För att sammanfatta utredningens uppgift innebär det att utredningen ska:

- Överväga hur uppgifterna i registret kan bli mer korrekta, adekvata och aktuella
- Analysera hur förslaget förhåller sig till regeringsformens förbud mot att tvingas ge till känna sin politiska, religiösa eller kulturella åskådning och förbudet mot åsiktsregistrering,
- Ta ställning till vilka ingripande av överträdelse av skyldigheter att anmäla uppgifter till registret över verkliga huvudmän som är effektiva, proportionerliga och avskräckande,
- analysera förslagets administrativa och kostnadsmässiga konsekvenser för Bolagsverket och den ideella sektorn,
- och lämna de förslag till författningsändringar som behövs.

Dialog om verklig huvudman

Frågan som diskuterades var ***”Utredningen ska analysera förslagets konsekvenser för den ideella sektorn. Vad ser din organisation för potentiella utmaningar för civilsamhället gällande registrering av verklig huvudman i Bolagsverkets register?”***

Oklarheter

Deltagarna lyfte att registreringen av verklig huvudman innebär en registrering för föreningar som inte existerat tidigare. Det innebär en del frågetecken. Några funderingar som lyftes var om den registrerade verkliga huvudmannen avslutar sitt uppdrag i föreningen och om föreningen i sig då försvinner ur registret. En annan fundering som lyftes var om registrering av verklig huvudman krävs för att föreningen över huvud taget ska kunna verka. Det fanns också frågor kring huruvida fler uppgifter kommer att efterfrågas i förlängningen, såsom exempelvis årsredovisningar likt hur det är för bolag idag.

En deltagare påtalade utmaningen med att civilsamhället likställs med näringslivet som i bland har annat språkbruk. Det blir märkligt att registrera verklig huvudman för organisationer som inte har en verklig huvudman. Registret bör i stället kallas för *föreningsregister*

Integritet och ojämlikhet

Det finns en oro kring hur uppgifterna kommer att samlas in och hanteras. Det finns en risk för ökad ojämlikhet mellan olika organisationer där vissa organisationer kan gynnas medan andra missgynnas på grund av registret.

Deltagarna såg även en risk för individers integritet i och med registreringen som kan leda till utsatthet i och med att spårbarheten av enskilda befattningshavare blir mer tillgängligt, såsom att kopplingen till personbundna känsliga uppgifter (psykisk ohälsa, funktionsvariationer, diagnoser, trosinriktning, före detta kriminella med mera). Detta kan komma att ha en avskräckande effekt på viljan att ta på sig förvaltande roller inom civilsamhället så som att ingå i en styrelse och därmed registrera sig som verklig huvudman. I synnerhet då det redan kan röra sig om marginaliserade grupper som redan har en hög tröskel för att engagera sig i föreningslivet.

Administrativ börda

Flera deltagare påtalade den ökade administrativa bördan som en utmaning. Civilsamhället kommer att drabbas i olika utsträckning men det skapar en administrativ tröskel, både ekonomiskt och kunskapsmässigt. I större föreningar blir det ytterligare en uppgift som kassören ordnar relativt enkelt, men för den mindre föreningen hamnar uppgiften på en eldsjäl som kanske inte har samma resurser. Det kan även bli svårt för de föreningar där medlemmarna är mer känsliga för integritetskränkningar, dvs inte vill lämna ut uppgifter.

En negativ effekt av införandet kan bli en ökning i organisationernas centrala administration (så som distrikts- och nationella kanslier), detta då lokala och mindre föreningar kommer vända sig till dessa för att få stöd, råd och vägledning i registreringen av verkliga huvudmän. Detta leder därmed till en direkt påverkan på centrala organisationens verksamhet som kommer vara tvungna att avsätta resurser till administrativt stöd i stället för kärnverksamheten.

Kostnad

Den administrativa avgiften nämndes av flera deltagare. Den nuvarande föreslagna summan är nödvändigtvis inte en stor kostnad, men blir ändå en kostnad i mängden som inte går till själva kärnverksamheten. Detta gäller framför allt för mindre föreningar. Om kostnaden även är återkommande vid varje tillfälle verklig huvudman byts ut blir det mer märkbart. Själva betalningen av avgiften kan innebära ett moment 22 eftersom det krävs ett bankkonto att betala ifrån, och för att en förening ska kunna ha ett bankkonto måste man ha registrerat verklig huvudman. Det innebär i praktiken att en privatperson behöver lägga ut avgiften.

Egentligen bör registret vara avgiftsfritt för civilsamhället. Då Bolagsverket är avgiftsfinansierad och bolagen i sig ska finansiera sin myndighet borde staten stå för civilsamhällets avgift för registrering, också eftersom registreringen inte är efterfrågad från civilsamhällets håll. Man bör inte se ideell sektor som en sektor bland flera då den är starkt kopplad till fri- och rättigheter, och det bör vara ett särintresse. Därför anses det rimligt att staten finansierar avgiften.

Inte önskad effekt

En deltagare frågade sig om åtgärderna verkligen kommer att ha önskad effekt och om registreringen är värd mödan. Om en person har ett ohederligt syfte kommer den möjligtvis strunta i att registrera sig eller använda sig av en "målvalt". En annan deltagare såg att det i stället kommer att leda till att små föreningar kommer att omorganisera sig till lösare former och minska antalet företrädare, för att komma undan administrativa och ekonomiska krav. Detsamma gäller barn- och ungdomsorganisationer som redan idag har utmaningar gentemot banker om man inte har firmatecknare över 18 år. Detta i sin tur är en risk för den demokratiska organiseringen.

En annan deltagare poängterade att om föreningar gör den här ansträngningen vill man också känna att åtgärderna leder till bevis. Bankerna vill såklart minimera risk, å andra sidan har bankerna också ett samhällsansvar.

Värna viktiga principer

Registreringen i sig är ett avbrott i traditionen om att inte föra register över civilsamhället. Civilsamhället är inte en sektor bland andra – det är ett särintresse som borde bejakas av

staten. I detta är det viktigt att värna om civilsamhällets självständighet och oberoende och det är viktigt att de nya kraven inte inskränker föreningsfriheten.

Om målsättningen är att på längre sikt återskapa en situation där civilsamhället är mindre kontrollerat och att detta är en tillfällig insats vore det värdefullt att påtala det från offentligt håll. Under mötet förtydligades det dock att de felaktigheter och fusk som uppdagas genom den ökade uppföljningen kommer att avgöra långsiktigheten och omfattningen i kontrollen. Det konstaterades dock att någon form av tillitsbaserad styrning är önskvärd från båda håll och att enbart nödvändiga och proportionerliga åtgärder införs och upprätthålls.

Önskemål

Bolagsverket är inte vana att hantera ideella aktörer och har därmed lägre kunskap om civilsamhället. Därför måste Bolagsverket också öka sin kompetens. Eventuellt skulle det vara mer ändamålsenligt att lägga uppdraget på Skatteverket eller Kammarkollegiet. Det behöver även finnas tillgänglig personal med korta kontaktvägar till den myndighet som administrerar registret.

Registreringen av verklig huvudman är inte en engångshandling utan en uppgift och pålaga som kommer ske löpande framöver då nya verkliga huvudmän utses löpande. Därför föreslås någon form av påminnesystem. För att detta ska ske på ett enkelt sätt bör också någon form av check-lista utformas. Ett enkelt språk som är anpassat utifrån civilsamhällets termer bör användas och det ska vara enkelt att göra rätt utifrån tydliga instruktioner och vägledningar. Dessa bör ta olika språkförbristningar i beaktande. Ansvar för att informera om registret och hur det ska användas åligger Bolagsverket och bör inte belasta exempelvis distrikts- och nationella organisationer.

En stor proportion av arbetstiden för civilsamhället går redan åt administration. Något som kunde underlätta detta skulle kunna vara att andra myndigheter som civilsamhället redan har kontakt med och inte minst äskar pengar och redovisar olika uppdrag till skulle kunna hämta information om föreningen från ett och samma ställe. Detta skulle kunna minska den administrativa bördan för föreningar som för närvarande måste förhålla sig till varje myndighets unika system och att detta skulle kunna vara en katalysator för ett mer sammanhållet och enhetligt system.

En möjlig positiv effekt för civilsamhället vid införandet av verklig huvudman är en önskvärd digitalisering av administrationen kopplat till identifiering och signering av dokument. Idag sker det i väldigt hög grad genom tungrodd administration på papper – kan införandet av verklig huvudman innebära att civilsamhället kan använda sig av Bank-id och digitala signeringar är det en positiv utveckling.

Det vore även önskvärt att ta med sig konsekvensanalysen av andra register som införts tidigare, till exempel registret över idéburen välfärd som blev dyrt och därmed inte kom att användas och därför inte levde upp till förväntade effekter.

Deltagarna är även eniga om att sammanhang som PGF är viktiga för att mötas och synliggöra konsekvenser. Det saknades dock en representant från bankväsendet i denna diskussion vilket det ofta gör när parterna diskuterar liknande frågor. Bankerna har stort eget tolknings- och handlingsutrymme, därför är inte politiken alltid de enda väsentliga i samtalet.

Nästa fråga att diskuteras var ***”Utredningen ska även ta ställning till ingripanden vid utebliven registrering. Vad är en proportionerlig sanktion för utebliven registrering?”***

Vad gäller sanktionsfrågan menade deltagarna att det inte är den enskilde personen som ska drabbas utan föreningen. Sanktioneringens utformning ska vara avskräckande men samtidigt ta hänsyn till hur förlåtande man kan vara. Flera deltagare betonade att sanktioner behöver stå i proportion till brottet men även i proportion till föreningens resurser och förutsättningar. Till exempel barn- och ungdomsorganisationer eller organisationer som inte har möjlighet till statsbidrag. Det skulle möjligtvis kunna finnas ett tröskelvärde kring föreningen storlek, antal medlemmar och omsättning.

Det finns även en oro över att informationen inte kommer att nå ut till berörda och att det därför är särskilt viktigt att sanktioner tar hänsyn även till detta. Det betonades även att det inte bör vara de nationella organisationerna som ska behöva utbilda föreningarna om registreringen och eventuella sanktioner då det i sig kommer att kräva resurser.

Återigen framfördes önskan om att registret i Bolagsverket ska ta lärdom från andra liknande register.

Dialog om utmaningar kopplat till tillit, granskning och administrativa krav

Frågan som diskuterades var ***I vilka sammanhang eller politiska frågor upplever PGF-deltagarna att tillit, granskning och administrativa krav fungerar? När, och under vilka förhållanden, upplever deltagarna att det inte fungerar?***

Tydlighet kring problembilden

Båda parter är måna om att motverka fusk och missbruk. För att få en tydligare förståelse av problemet och varför det offentliga vidtar åtgärder behövs dock mer tydlighet, underlag och fakta kring problembilden. Det diskuterades att det finns dåligt med kunskapsunderlag om felaktiga utbetalningar men att Statskontoret inom kort kommer med en rapport på temat (tillägg: [länk till rapport](#)). Även [Säkerhetspolisen](#) har uppgett en summa på beloppet för bedrägeri i civilsamhället men det upplevs oklart hur denna siffra mätts upp. En risk med bristande kunskapsunderlag är att åtgärderna uppfattas som oproportionerliga vilket påverkar civilsamhällets tilltro till staten. Om staten kan visa på problemens omfattning kan civilsamhället enklare förstå och avgöra om åtgärderna står i proportion. För att ta fram statistik och fakta kring problematikens utbredning krävs avgränsning och definition. I detta kan det även krävas insamling av uppgifter från civilsamhället. Det blir en paradox i och med den redan stora administrativa bördan.

När ekonomisk brottslighet upptäcks inom civilsamhället är det viktigt att inte hela sektors misstänklighets. Det finns dock sådana tendenser. När fusk och felaktiga utbetalningar kommuniceras med allmänheten får det konsekvenser för hela civilsamhället där alla dras över en kam och politiker använder enskilda felaktigheter för att göra politiska poänger. Det är olyckligt att hela civilsamhället får bära konsekvenserna av att några få aktörer begår brottslighet.

Påverkan på mindre organisationer och mångfalden

Några deltagare konstaterade att den verklighet vi har idag med frågor om terrorfinansiering och en omvärld med ökad kriminalitet ställer högre krav på kontroll. Den ökade kontrollen leder till högre krav på redovisning och beskrivande av vilken effekt civilsamhällets insatser får. Här menade företrädarna från civilsamhället att det ofta tar tid att se effekt av en insats och att det står i kontrast till bidragen som ofta är kortsiktiga men vill uppnå resultat ganska omgående. Effekter av civilsamhällets insatser och civilsamhällets betydelse i stort är inte alltid enkla att göra tydliga och det är svårt att på ett enkelt sätt påvisa vinsterna. Ett resultat av den alltmer villkorade bidragsgivning och påvisandet av effekter är att civilsamhället i allt högre grad måste hävda sig, vilket kräver kompetens och resurser som exempelvis en anställd kommunikatör. Lyckas man kommunicera värdet med sin verksamhet får man därmed mer pengar. Det blir inte sällan på bekostnad av mindre och resurssvaga organisationer som inte kan synliggöra sina insatser i lika hög grad som stora organisationer.

Det finns andra exempel kopplat till näringslivet där större etablerade organisationer premieras. Företag vill enbart samarbeta med verksamheter som är stora, synliga och etablerad och där föreningar med representanter med bland annat icke-svenskt ursprung eller bristfälliga kunskaper i svenska lätt väljs bort.

Kontentan är att de ökade kraven gör att mångfalden inom civilsamhället försvinner.

Tilliten

Flera grupper diskuterade tilliten mellan civilsamhället och staten. Några deltagare diskuterade hur tilliten mellan det offentliga och civilsamhället över tid minskat. Med en relativt god tillit mellan det offentliga och lokala civilsamhällesaktörer på det lokala planet för att sedan se tilliten avta när man närmar sig den motsvarande aktörer på den nationella nivån. En annan deltagare lyfter att tilliten upplevs vara större på nationell nivå och att misstänksamheten har flyttats ned på lokal nivå. Kommuner vill exempelvis gärna veta vilka som deltar i verksamhet och godkänner verksamhetsberättelser i lägre grad.

En annan aspekt av tilliten som nämndes var att de delar av civilsamhället som nu fått minskade eller borttagna anslag kan få ett minskat förtroende från andra aktörer, där det kan bli svårt att få till samarbeten utan att gå ihop med andra etablerade organisationer med upprätthållen tillit.

En viktig positiv parameter som bidrar till tilliten är då de två parterna möts i existerande forum som är resurssatta och har en långsiktig horisont. I dessa forum är det viktigt att relevanta tjänstepersoner från båda parter deltar. Det bidrar till hög kännedom om varandra och en hög grad av förståelse för varandra och gemensamma frågor.

Myndigheters kunskap och bemötande

Deltagarna diskuterade den egna kontakten med myndigheter där erfarenheterna visade en något ojämn bild. Några upplevde en förbättring gällande kunskapen och värderingen kring civilsamhällets insatser, inte minst i relation till tidigare samhällskriser. Däremot har kunskapen om civilsamhällets logik och förutsättningar sjunkit.

En deltagare poängterade att många deltagare i PGF (genom en tidigare utförd enkät inför PGF-mötet) upplevde en brist på tilltro från statens håll. Det är allvarligt och därför behövs kontrollåtgärder som inte spär på den känslan och i det är retoriken från bidrags- och kontrollmyndigheter väldigt viktig.

Regelverken och strukturen för bidrag är idag mer komplicerad och svårare att navigera. Upplevelsen är att det kan finnas en viss stelbenthet i myndigheters granskning inför bidragsbeslut, där det upplevs vara viktigare att kunna rapportera rätt än vad verksamheten

egentligen ska utföra. I relation till granskningar är det också viktigt att särskilja på rena misstag och faktiska fusk.

Även krav på mätbarhet diskuterades. Detta blir ett problem för verksamheter som har öppen verksamhet med få medlemmar. Det blir också ett stelbent system när det egentligen är verksamhetens deltagare snarare än medlemmar som är det väsentliga.

Det finns större krav på myndigheter vad gäller återrapportering och det kan delvis förklara förändringen i bemötandet. Det är dock av vikt för myndigheten att lära känna och ha kunskap om målgruppen de arbetar för. En annan aspekt som lyftes var regleringar på EU-nivå som har tillfört att mer uppgifter ska redovisas. Den ökade kontrollen kräver en lyhördhet och en tillmötesgående inställning hos myndigheterna. Å andra sidan upplevde några deltagare att kontakten med det offentliga idag är enklare vilket bidrar till en mer informell relation än den mer fyrkantiga och byråkratiska kontaktytan som fanns förr.

En annan grupp konstaterade dock att kontakten med myndigheterna skiljer såg åt och att myndighetsutövningen är ojämn. Där betonades att myndighetens handläggning och bemötande inte kan bero på vilken personal som arbetar där.

Ett bra bemötande är när man inte känner sig ifrågasatt eller granskad och det finns tillgängligt stöd. En grupp talade om när Skatteverket ändrade sin kommunikationsstrategi till att ha en mindre misstänksam framtoning och vara mer tillgänglig. Där framgick att man förväntade sig att målgruppen vill handla rätt och att myndigheten finns tillgänglig för att underlätta det. Andra goda exempel som lyftes var myndigheter som agerar öppet, inkluderande och där tröskeln till information och gemensamt erfarenhetsutbyte är låga. Det är också viktigt att myndigheten har kunskap om civilsamhället och känner sin målgrupp samt använder en vokabulär som inkluderar civilsamhället.

En grupp lyfte att krav och granskning från det offentliga av vissa civilsamhällesorganisationer kan upplevas som en hjälp att vara transparent. Som exempel nämnes kvinnlig representation i styrelser i lokalföreningar.

Viktigt med samverkan och dialog

Utredningar är generellt sett ett bra system för att komma fram till lösningar på utmaningar likt de utmaningar deltagarna diskuterat under dagen, för att exempelvis ta fram nya eller omformulera krav. Samtidigt finns en tilltagande osäkerhet kring huruvida civilsamhället släpps in i processer eller inte. Exempel togs med Demokrativillkorsutredningen där civilsamhället blivit lovade ytterligare dialog som inte blivit av. Det skapar en oro för oförankrade beslut. Det är viktigt att involvera civilsamhället och att säkerställa insyn och transparens.

Regleringsbrev som stipulerar att myndigheter i någon form ska samverka med civilsamhället bidrar starkt till att samverkan sker, på samma sätt som att när det inte finns inskrivet i regleringsbrevet så kommer samverkan mycket troligt inte bli av. Myndigheterna gör bara det som de är ålagda att göra. Regeringen borde därför skriva ut samverkan med civilsamhället oftare och i fler myndigheters regleringsbrev för att säkerställa att civilsamhället inkluderas i relevanta sakpolitiska frågor.

Även PGF:s förflyttning under 2023 nämndes som ett positivt exempel där relevanta frågor, relevanta tjänstepersoner och en strukturerad form bidragit till en reell och jämbördig dialog.

Det konstaterades också att relationsbyggande mellan parterna är viktigt. Det bygger en grund för förståelse, förtroende och välvilja.

Generella och riktade bidrag

Statens styrning av civilsamhället diskuterades. Av statens bidrag till civilsamhället uppgår endast cirka 3 procent av medlen till projektmedel. Trots detta är upplevelsen hos civilsamhället att det finns en "projektifiering". En bidragande orsak till denna upplevelse tillskrivs det faktum att trots att de generella bidragen uppgår till cirka 97 procent av samtliga statliga medel till civilsamhället att det är först när organisationer erhållit de generella medlen och vilar på en strukturell bottenplatta påbörjar arbetet med att söka projektmedel. Upplevelsen kan därför vara att civilsamhället är styrt i högre grad än vad verkligheten visar. En annan bidragande faktor kan vara att medier och samhällsdebatten får satsningar från regeringen att låta mer styrande än vad de i praktiken är. Det kan egentligen gälla relativt fria medel men som framställs på annat sätt.

Ökade krav på redovisning

De ökade kraven på civilsamhället kan ta sig många uttryck, ett av dem är de revisionsberättelser som tidigare var på en eller två sidor idag har svällt i omfång och uppgår nu inte sällan till fyra fem sidor och med ökade revisionskostnader. Flera deltagare poängterade att bidragen dock inte har ökat i relation till de ökade administrativa uppgifterna omfattning. Ett exempel togs från statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationer. Om detta skulle inflationsjusterats har bidraget minskat med cirka 30–40 procent samtidigt som de administrativa kraven har ökat. Om pengar över tid tas från verksamhet till administration utan att medlen ökar, blir det en syftesfråga och rubbar balansen mellan parterna.

Kontroll är viktigt och nödvändigt, men om det konstant ökar så kommer det i förlängningen även påverka delar av civilsamhället som idag inte har eller ens söker bidrag. Det kan röra sig om regelverk som går utanför pengar som till exempel reglering av tillgång till lokaler och hur man kan och får hyra dem.

Även tillgång till revisor och revisorernas roll diskuterades. En deltagare föreslog att kommunen skulle kunna tillhandahålla revisorer. En annan grupp diskuterade revisorernas roll där man frågade sig om större delen av granskningen kan åläggas revisorn vilket kan minska granskning från annat håll. Liknande frågor har diskuterats tidigare, tillsammans med finansiering av ett sådant upplägg. Det har dock inte hittats lämpliga former för det.

Självständighet och oberoende

Principen om självständighet och oberoende belystes. Civilsamhället och staten är ömsesidigt beroende av varandra och frågan är hur långt statens krav kan sträcka sig utan att inskränka dessa principer.

Diskussionen utgick från ett exempel från Tidöavtalet där det finns ambitioner om att se över arvsrätten vilket skulle påverka Allmänna Arvsfonden i stor utsträckning. I relation till detta exempel och andra händelser menade några deltagare att man kunde utläsa en ambition hos regeringen om att få ett mer självfinansierat civilsamhälle. Då behövs iså fall dialog om hur en sådan kontext kan utformas. I relation till detta betonades dock att regeringen vill ha ett livskraftigt civilsamhälle.

Vad kan regeringen göra?

Regeringen kan öka bidragen till civilsamhället i enlighet med de ökade kraven för granskning och administrativa krav. Vid krav på auktoriserade revisorer för projektredovisningar bör den omkostnaden räknas in i organisationernas grundbidrag eller ännu hellre som en del av projektbidraget.

Regeringen kan se över möjligheten att tillsätta en stödfunktion för små och nystartade föreningar. Inte bara en instans för ekonomiskt stöd utan också för stöttning i exempelvis regelverk. Det kan motverka rädslan för att göra fel av misstag för oerfarna föreningar och den rädslan ökar med ökade krav och granskning.

Det offentliga bör i framtiden öka kunskapen om riksorganisationens utveckling över tid där det centrala kansliet idag tar en stor roll som tolk och servicestruktur för medlemsorganisationerna. Detta som ett resultat av de ökade administrativa pålagorna samt den allt mer svårnavigerade offentliga strukturen. Denna ökade administration underlättar inte bara för medlemsorganisationerna utan är även effektivt ur ett samhällsperspektiv men det måste då ges resurser för dessa samordnande insatser.

Centrala ansökningar av bidrag minskar bördan internt för sökande organisation men också för den offentliga bidragsgivaren som får en tydlig part att interagera med. Detta är effektivt samt sparar tid och resurser.

Vad gäller myndigheternas olika approach gentemot civilsamhället så bör ett ökat lärande myndigheter emellan uppmuntras. Det finns en stor möjlighet till lärande av varandra och de strukturer där detta sker idag bör uppmuntras.

Regleringsbrev som stipulerar att myndigheter i någon form ska samverka med civilsamhället bidrar starkt till att samverkan sker, på samma sätt som att när det inte finns inskrivet i regleringsbrevet så kommer samverkan mycket troligt inte bli av. Regeringen borde därför skriva ut samverkan med civilsamhället oftare i och i fler myndigheters regleringsbrev för att säkerställa att civilsamhället inkluderas i relevanta sakpolitiska frågor.

Vad kan civilsamhället göra?

Civilsamhället kan själva ta ansvar för och arrangera egna möten för att sprida information om bidrag och olika satsningar. Vid särskilda satsningar ses civilsamhällets nationella paraplyorganisationer som en viktig aktör för dessa insatser. Civilsamhället kan och bör även dela kunskap och information internt i högre grad.

Vad kan parterna göra tillsammans?

Parterna kan genomföra gemensamma informationsmöten där både myndigheter och civilsamhället står som värdar – det är en relativt liten insats som ger stor effekt. På dessa informationsmöten kan sådant som kriterier för bidrag och projekt, förordningar och syften med utlysningar presenteras och diskuteras. Vid sådana insatser är det viktigt att bjuda in brett. Från pandemin finns exempel på sådana lyckade informationsträffar.

Parterna kan också gemensamt verka för att korta kontaktvägarna mellan bidrags- och kontrollmyndigheter och civilsamhället. Ansvaret ligger i grunden hos det offentliga men det är ett gemensamt arbete att minska misstroendet mellan parterna.

Information från urvalskommittén

Urvalskommittén berättade om de organisationer som NOD:s årliga möte valde in till PGF 2024. 21 nomineringar inkom och de som valdes var:

Bris,
Kompis Sverige,
KSAN,
SIOS,
Skoop
Unga Örnars Riksförbund.

Reserver blev Coompanion, Sveriges Konstföreningar och Mattecentrum.

De organisationer i PGF vars kvarvarande mandat är till och med 2024 är:

Civos

Djurens Rätt
Hela Människan
Läkarmissionen
Malmö Ideella
Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa
Pingst - fria församlingar i samverkan
PRO Global/Pensionärer utan gränser
Riksorganisationen Hela Sverige ska leva
Scouterna
Sensus Studieförbund
Skärgårdarnas Riksförbund
Svensk Live - Unga arrangörsnätverket
Svenska kyrkan
Sveriges hembygdsförbund
Värmlands Idéburna

Under det konstituerande mötet kommer civilsamhällesparten att välja representant till presidiet. Nästa år kommer civilsamhällesparten inneha viceordförandeposten. Urvalskommittén kommer omhänderta processen.

Bojan Brstina, ordförande, och Eva Stengård, vice ordförande berättade om hur arbetet i presidiet sett ut under året. I stort har rollen inneburit ett extra möte med Mattis innan PGF där man diskuterar planeringsgruppens material och planerar de stående informationspunkterna för mötet. Under PGF håller man i den röda tråden. Både Eva och Bojan menar att arbetet varit enkelt och givande.

Nominering är öppen till 14 januari.

Presidiet tackades för sitt arbete med en applåd.

Avslutande och uppsamlade information

Presidiet informerar om att det finns två förslag på datum för det konstituerande mötet. Det första är onsdag 31 januari eller onsdag 24 januari. En handuppräkningsom tillgänglighet under de båda datumen genomförs. Alla kan båda dagarna. Presidiet meddelar därför att möjlighet att få lokal eller liknande får styra och att de återkommer med mer information.

Mötet avslutas.